

Sygn. akt IX Ca 1366/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 czerwca 2019 r.

Sąd Okręgowy w Olsztynie IX Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Beata Grzybek (spr.),
Sędziowie:	SO Ewa Dobrzyńska-Murawka, SR del. do SO Joanna Dąbrowska-Żegalska,
Protokolant:	st. sekr. sąd. Agnieszka Najdrowska,

po rozpoznaniu w dniu 11 czerwca 2019 r. w Olsztynie, na rozprawie,

sprawy z powództwa A. T.

przeciwko (...) Spółce Akcyjnej z siedzibą w W.

o zapłatę,

na skutek apelacji pozwanego od wyroku Sądu Rejonowego w Olsztynie

z dnia 19 lipca 2018 r., sygn. akt I C 4944/17,

uchyla zaskarżony wyrok w całości, znosi postępowanie w zakresie dotkniętym nieważnością od dnia 19 lipca 2018 r. i przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Olsztynie, pozostawiając temu Sądowi orzeczenie o kosztach postępowania apelacyjnego.

Ewa Dobrzyńska-Murawka Beata Grzybek Joanna Dąbrowska-Żegalska

Syg. akt IX Ca 1366/18

UZASADNIENIE

Powód A. T. wniósł o zasądzenie od pozwanego – (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. kwoty 1.501 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 17 listopada 2017 r. do dnia zapłaty wraz z kosztami procesu, w tym kosztami zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu swojego roszczenia powód wskazał, że dochodzona kwota stanowi odszkodowanie za uszkodzenie należącego do niego pojazdu, powstałe w wyniku kolizji z dnia 25 sierpnia 2017 r. Sprawca szkody posiadał ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej u pozwanego.

Pozwany (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W. wniósł o oddalenie powództwa i zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów procesu według norm przepisanych.

W uzasadnieniu swojego stanowiska pozwany zanegował roszczenie zgłaszane przez stronę powodową co do wysokości. W jego ocenie, dotychczas wypłacone odszkodowanie w pełni wyczerpuje roszczenie odszkodowawcze powoda.

Wyrokiem z dnia 19 lipca 2019 r. (w sprawie I C 4944/17) Sąd Rejonowy w Olsztynie, uwzględnił w całości dochodzone roszczenie powoda, a nadto zasądził na rzecz powoda od pozwanego koszty procesu.

Sąd ten ustalił, że w dniu 25 sierpnia 2017 r. w wyniku kolizji drogowej doszło do uszkodzenia pojazdu marki F. (...) o nr rej. (...), stanowiącego własność powoda. Sprawca kolizji posiadał obowiązkowe ubezpieczenie od odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych w pozwanym Towarzystwie. Z kalkulacji naprawy nr (...) sporządzonej w dniu 20 września 2017 r. przez stronę pozwaną wynika, iż koszt naprawy winien wynieść 627,39 zł. Decyzją z dnia 15 listopada 2017 r. pozwany wypłacił powodowi kwotę 627,39 zł tytułem odszkodowania. Wartość rynkowa pojazdu, w stanie jak przed szkodą, określona na dzień 25 sierpnia 2017 r. wynosiła 11.000 zł, zaś koszt przywrócenia pojazdu do stanu sprzed szkody, przy użyciu części zamiennych typu „O i zastosowaniu stawki naprawczej w wysokości 120 zł netto określony na dzień 25 sierpnia 2017 r. wynosił 2.161,02 zł. Do przedmiotowego pojazdu z części, których istniała w przypadku konieczności wymiany nie występują części zamienne typu (...), tym samym w kosztorysie naprawy zastosowano jedynie ceny części zamiennych typu „O. W kosztorysie zastosowano stawkę naprawczą w wysokości równej 120 zł/ (...) netto, która była na dzień szkody średnią stawką naprawczą na terenie O. w nieautoryzowanych dla danej marki zakładach naprawczych spełniających wymagania techniczne i kadrowe do wykonania prac.

W świetle poczynionych w sprawie ustaleń, zdaniem Sądu Rejonowego roszczenie powoda należało uwzględnić w całości. Dokonując rozstrzygnięcia w sprawie Sąd oparł się na dokumentach znajdujących się aktach przedmiotowej sprawy, a także w aktach szkody pozwanego. Nadto, przy ustalaniu wysokości kosztów naprawy uszkodzeń pojazdu powoda powstałych wskutek wypadku z 25 sierpnia 2017 r. Sąd oparł się na opinii biegłego sądowego M. D.. Biegły sporządził opinię zgodnie z określoną tezą dowodową, posługując się powszechnie uznawaną metodą i programem kosztorysowym. Wskazania wymaga, iż strona pozwana wniosła zarzuty do przedmiotowej opinii zarzucając m.in. błędne przyjęcie przez biegłego stawki na poziomie 120 zł/rbg. W ocenie Sądu zarzuty te nie wywołały jednak uzasadnionych wątpliwości co do wiedzy i bezstronności biegłego. W ocenie Sądu opinia biegłego była jasna, logiczna i spójna, oraz odpowiadała na zasadnicze kwestie wymagające wiadomości specjalnych, dlatego też Sąd podzielił wnioski w niej zawarte i przyjął je za własne. Na podstawie art. 217 § 3 k.p.c. Sąd pominął wnioskowane przez pozwanego w punkcie 3 i 4 odpowiedzi na pozew dowody, w tym z przesłuchania strony powodowej. Zgodnie z przepisem art. 217 § 3 k.p.c., Sąd pomija twierdzenia i dowody, jeżeli są powoływane jedynie dla zwłoki lub okoliczności sporne zostały już dostatecznie wyjaśnione. W przedmiotowej sprawie bezsporne było, że pozwany ponosi odpowiedzialność za skutki zdarzenia z dnia 25 sierpnia 2017 r. Pozwany przeprowadził postępowanie likwidacyjne, w wyniku którego przyznał powodowi odszkodowanie za uszkodzenia pojazdu w kwocie 627,39 zł. Celem zaś ustalenia okoliczności specjalnych przeprowadzono dowód z opinii biegłego. W związku z tym przeprowadzenie dowodu z przesłuchania powoda, zawnioskowanych wyłącznie na okoliczność ustalenia stanu technicznego pojazdu, przebiegu szkodowości oraz ustalenia, czy pojazd został naprawiony, było zbędne i prowadziłyby, zdaniem sądu, jedynie do przedłużenia postępowania sądowego. Sąd na podstawie art. 217 § 3 k.p.c. pominął również wniosek pozwanego o zobowiązanie powoda do przedłożenia umowy nabycia/zbycia pojazdu oraz faktur VAT za naprawę pojazdu. Wskazał nadto, że nie miało znaczenia dla sprawy, czy uszkodzony pojazd został sprzedany, czy też naprawiany i jeżeli tak to jaki był koszt tej naprawy. Okoliczności te nie miały bowiem wpływu na powstanie i wysokość szkody w majątku powoda, która powstała w chwili kolizji opisanej w pozwie.

Podkreślił, że nie była sporna sama zasada odpowiedzialności pozwanego (...) S.A. z siedzibą w W.. Pozwany nie kwestionował, że na podstawie zawartej ze sprawcą szkody umowy w zakresie ubezpieczenia odpowiedzialności

cywilnej odpowiada on za następstwa wypadku z 25 sierpnia 2017 r., w wyniku, którego uszkodzeniu uległ pojazd marki F. (...) o nr rej (...).

Sąd stwierdził, że pozwany, ponosząc odpowiedzialność wobec powoda zobowiązany był do pełnego pokrycia wyrządzonej szkody, co wynika z treści art. 361 k.c.

Mając zatem na uwadze przytoczone regulacje i ustalenia poczynione przez biegłego sądowego w opinii sporządzonej na zlecenie Sądu w niniejszym postępowaniu, na podstawie art. 805 kc i nast., 817 kc oraz na podstawie art. 481 kc i art. 361 kc na rzecz powoda zasądził kwotę 1.501 zł - tytułem odszkodowania wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 17 listopada 2017 r. (tj. po upływie 30 dni od zgłoszenia szkody) do dnia zapłaty –oraz koszty procesu zgodnie z art. 98 § 1 k.p.c.

Od powyższego wyroku apelację wniósł pozwany, zarzucając naruszenia art. 217 § 3 kpc, art. 227 kpc w zw. z art. 299 kpc i 248 § 1 kpc, art. 361§1 i 2 kpc w zw. z art. 363 §1 i art. 6 kc, art. 233 §1 kpc. Zgłosił wnioski dowodowe tj. dopuszczenie dowodów z dokumentów i przesłuchanie stron ograniczając do przesłuchania powoda. Wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie powództwa w całości oraz rozstrzygnięcie o kosztach procesu za dwie instancje, ewentualnie o uchylene zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy sądowi I instancji.

Powód w odpowiedzi na apelację wniósł o jej oddalenie i rozstrzygnięcie o kosztach procesu za II instancję.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja okazała się uzasadniona o tyle, że spowodowała konieczność uchylene zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania.

Zgodnie z art. 379 pkt 5 k.p.c. pozbawienie strony możliwości obrony jej praw w procesie skutkuje nieważnością postępowania. Według art. 378§1 k.p.c. nieważność postępowania sąd bierze pod uwagę z urzędu.

Pozbawienie możliwości obrony praw postrzegane jest jako efekt naruszenia zasady równości stron (por. np. T. Ereciński, Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom III. Postępowanie rozpoznawcze, wyd. V. Wolters Kluwer 2016, komentarz do art. 379 k.p.c.).

W orzecznictwie przyjmuje się, że na tej podstawie nieważność postępowania zachodzi wówczas gdy strona zostanie pozbawiona możliwości obrony wskutek wadliwości czynności procesowych sądu lub strony przeciwnej, a stan ten nie ustanie przed wydaniem wyroku. Norma art. 379 pkt 5 k.p.c. musi być interpretowana w kontekście (ukształtowanego na tle gwarancyjnych norm konstytucyjnych) prawa do procesu rzetelnego (art. 45 Konstytucji RP). Na prawo do sądu składa się między innymi uprawnienie do bycia wysłuchanym przez sąd, a więc prawo do powoływania twierdzeń co do faktów poddawanych pod osąd i przedstawienia dowodów dla ich wykazania oraz prawo do odniesienia się (repliki) do twierdzeń i dowodów prezentowanych przez stronę przeciwną). Procesowy obowiązek (a zarazem prawo) powoływania twierdzeń wynika z art. 3 i art. 6 § 2 k.p.c. zaś powinność odniesienia się do twierdzeń strony przeciwnej została nałożona na stronę mocą art. 210 § 2 k.p.c.

Zatem pozbawiać obrony praw strony będzie przeprowadzenie postępowania (jego istotnej części) z wyłączeniem udziału tej strony i uniemożliwienie w ten sposób wypełnienia powinności (a zarazem skorzystania z uprawnień) określonych zwłaszcza w art. 210 § 2 k.p.c.

W świetle unormowania k.p.c. zasadniczą fazą postępowania, na której następuje rozpoznanie sprawy z udziałem stron, jest rozprawa. Na rozprawie więc strony mają prawo do ustnego zaprezentowania swojego stanowiska (art. 210 § 1 k.p.c.) a następnie przeprowadzane jest postępowanie dowodowe oraz dokonywane jest (z udziałem stron) roztrząsanie jego wyników (art. 210 § 3 k.p.c.). Sąd zaś na rozprawie wykonuje obowiązki wynikające z art. 210 § 2¹ k.p.c. oraz art. 212 k.p.c. a wykonanie tych czynności jest istotne procesowo (z uwagi na konieczność zachowania zasady równości. Do chwili zamknięcia rozprawy strony mają też prawo do prezentacji swoich twierdzeń i dowodów

(art. 217 k.p.c.) a sąd ma obowiązek oceny zgłoszonych w tym czasie wniosków dowodowych i wydania stosownych postanowień. Wreszcie strony mają prawo głosu przed zamknięciem rozprawy (art. 224 § 1 k.p.c.).

Należy podkreślić, że pisemna faza postępowania (złożenie pozwu i odpowiedzi na pozew oraz dalszych pism przygotowawczych) ma zasadniczo (poza oznaczeniem granic sporu) na celu przygotowanie rozprawy (o czym świadczy choćby ustawowa definicja pisma przygotowawczego określona normą art. 127 k.p.c.). Zatem przeprowadzenie rozprawy i umożliwienie stronom wzięcia udziału w tej fazie postępowania posiada fundamentalne znaczenie dla zachowania praw gwarancyjnych określonych w art. 45 Konstytucji (w tym prawa do wysłuchania oraz prawa do przedstawienia dowodów).

W tym kontekście systemowym interpretować należy także normę art. 148¹ k.p.c.

Przepis ten w § 1 pozwala sądowi rozpoznać sprawę na posiedzeniu niejawnym, gdy pozwany uznał powództwo lub gdy po złożeniu przez strony pism procesowych i dokumentów, w tym również po wniesieniu zarzutów lub sprzeciwu od nakazu zapłaty albo sprzeciwu od wyroku zaocznego, sąd uzna - mając na względzie całokształt przytoczonych twierdzeń i zgłoszonych wniosków dowodowych - że przeprowadzenie rozprawy nie jest konieczne.

Zgodnie z art. 148¹ § 2 k.p.c. w przypadkach, o których mowa w § 1, sąd wydaje postanowienia dowodowe na posiedzeniu niejawnym.

Norma art. 148¹ k.p.c. przyznaje zatem sądowi kompetencję do odstąpienia od opisanej wyżej zasady jaką jest rozpoznanie meritum sprawy w procesie na rozprawie. Redakcja przepisu wskazuje na pewien zakres dyskrecjonalności sądu, jeśli chodzi o ocenę zasadności odstąpienia do tej zasady. Zarazem (poza uznaniem powództwa) kompetencja do wydania wyroku na posiedzeniu niejawnym istnieje wówczas, gdy przeprowadzenie rozprawy w ocenie sądu nie jest konieczne. Brak konieczności rozpoznania sprawy na rozprawie zaistnieje jedynie wówczas, gdy zaniechanie to nie spowoduje naruszenia praw strony do udziału w postępowaniu. Minimalną przesłanką pominięcia rozprawy jest więc zapewnienie stronom możliwości zapoznania się z całokształtem materiału procesowego branego pod uwagę pod osąd, w tym też ze stanowiskiem sądu, co do zgłoszonych przez stronę wniosków dowodowych. Sąd decydując się na pominięcie rozprawy powinien więc mieć uzasadnione podstawy do przekonania, że strony przedstawiły całość argumentacji istotnej dla rozstrzygnięcia i zarazem miały możliwość odniesienia się do stanowiska strony przeciwnej oraz sądu zawartego w postanowieniu dowodowym. W ten sposób oceniać należy całokształt zgłoszonych twierdzeń i przedstawionych wniosków o którym mowa w art. 148¹ § 1 k.p.c.

Zatem za przedwczesne uznać należy wyrokowanie na posiedzeniu niejawnym zwłaszcza w takich sytuacjach, gdy jedna ze stron, zgłaszając wnioski dowodowe, nie została o decyzji Sądu co do tych wniosków zaznajomiona, zanim zapadł w sprawie wyrok. Niewątpliwie sąd wydając wyrok w tym samym dniu co postanowienie oddalające wnioski dowodowe strony (19 lipca 2018 r.), uniemożliwił tej stronie pełne odniesienie się do stanu w sprawie oraz stanowiska sądu co do zgłoszonych dowodów.

W niniejszej sprawie Sąd I instancji dopiero z odpisem wyroku doręczył pozwanemu odpis postanowienia dowodowego (k.78). Tym samym pozwana przed wydaniem orzeczenia merytorycznego zasądzającego od niej na rzecz powoda dochodzone roszczenie, nie miała możliwości odniesienia się do decyzji Sądu. Sąd rozpoznając sprawę na posiedzeniu niejawnym i wydając postanowienia dowodowe, stosownie do art. 148¹ § 2 k.p.c., w razie oddalenia niektórych wniosków dowodowych, powinien przed wydaniem wyroku na posiedzeniu niejawnym doręczyć stronom odpis tego postanowienia w celu umożliwienia stronie, której wnioski dowodowe zostały oddalone, wypowiedzenia się, zgodnie z art. 224 § 1 in fine k.p.c. W przeciwnym razie dochodzi do nieważności postępowania również na podstawie art. 379 pkt 5 k.p.c. przez pozbawienie strony, której wnioski dowodowe zostały oddalone i w efekcie zapadł niekorzystny dla niej wyrok, możliwości obrony praw. Pominięcie dowodu może mieć miejsce jedynie wówczas, gdy okoliczności faktyczne zostały wyjaśnione zgodnie z twierdzeniami strony wnioskującej o przeprowadzenie określonego dowodu (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 26 września 1966 r., II CR 314/66, OSNCP 1967, nr 2, poz. 39 i z dnia 27 czerwca 2014 r., I CSK 497/13, nie publ.). Przepis art. 148¹ k.p.c. nie wyłącza uprawnień

stron, określonych w powołanym art. 224 § 1 in fine k.p.c. W rozpoznawanej sprawie, Sąd pierwszej instancji w postanowieniu dowodowym, oddalił wnioski dowodowe pozwanej, nie dając jej szansy na wypowiedzenie się w tym przedmiocie, gdyż w tym samym dniu Sąd wydał wyrok w sprawie.

W tej sytuacji wydanie wyroku na posiedzeniu niejawnym i przed doręczeniem odpisu postanowienia dowodowego musiało być uznane za pozbawiające stronę pozwaną możliwości obrony jej praw (vide: postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 grudnia 2018 r. V CZ 85/18).

Sąd Okręgowy w niniejszej sprawie nie mógł zatem uznać, że sprawa jest dostatecznie wyjaśniona do rozstrzygnięcia.

Niezależnie od powyższego, zgodnie z art. 148¹ § 3 k.p.c. rozpoznanie sprawy na posiedzeniu niejawnym jest niedopuszczalne, jeżeli strona w pierwszym piśmie procesowym złożyła wniosek o przeprowadzenie rozprawy, chyba że pozwany uznał powództwo. W niniejszej sprawie strona pozwana sformułowała wniosek dowodowy w postaci przesłuchania stron z ograniczeniem do powoda. Tym samym może nie wprost, ale w sposób dorozumiany zgłosiła wniosek o przeprowadzenie rozprawy.

Zdaniem Sądu Okręgowego wskazane uchybienia Sądu I instancji niewątpliwie wpłynęły na możliwość działania przez skarżącą w postępowaniu sądowym, w konsekwencji czego została ona pozbawiona możliwości obrony swoich praw. Powyższe skutkuje nieważnością postępowania z przyczyn określonych w art. 379 pkt 5 k.p.c.

Z przedstawionych przyczyn stosując normę art. 386 § 2 k.p.c. orzeczono o uchyleniu zaskarżonego wyroku.

Ponownie rozpoznając sprawę Sąd Rejonowy rozpozna wnioski dowodowe pozwanej, a następnie stosownie do treści stanowisk,2 dokona oceny twierdzeń i wniosków dowodowych obu stron.

Zgodnie z art. 108 § 2 k.p.c. Sądowi Rejonowemu pozostawiono rozstrzygnięcie o kosztach postępowania odwoławczego.

Ewa Dobrzyńska-Murawka Beata Grzybek Joanna Dąbrowska-Żegalska